

به بهانه توسعه میدان نفتی آزادگان

ابراهیم قزوینی

صنعت، شایسته است به مواردی همچون حفظ و حراست مدبرانه و شجاعانه از ذخایر و تجهیزات صنعت نفت که از ابتدای انقلاب اسلامی هدف تحریم‌های خارجی و در جریان جنگ تحمیلی هدف کوبنده‌ترین تهاجمات دشمن قرار گرفت و نیز تداوم تولید صیانتی در طول سالیان پرتلاطم گذشته اشاره نمود. هر چند که این تنها بخش اندکی از دستاوردهای عظیم ملی شدن صنعت نفت ایران است.

یکی دیگر از عرصه‌های نمود تموانمندی صنعت نفت ایران، پس از ملی شدن آن، اکتشاف و تولید است به طوری که اکتشاف میادین عظیم نفت و گاز در سالیان اخیر از جمله بارزترین نشانه‌های آن است.

در واقع تاریخچه اکتشاف نفت در ایران با کشف میدان نفتی مسجد سلیمان در سال ۱۲۸۷ آغاز گردید و قبل از ملی شدن نفت در اسفند ۱۳۲۹، تنها چند میدان محدود همچون نفت سفید، آغاچاری، پازنان و گچساران کشف شده بود در حالی که امروزه مجموع ذخایر قابل استحصال نفت خام و میعانات گازی کشور بیش از ۱۳۰ میلیارد بشکه و مجموع ذخایر گازی کشور متجاوز از ۲۶ تریلیون مترمکعب است. به عبارت دیگر با حفظ میزان تولید فعلی، حدود ۹۳ و ۲۱۸ سال دیگر به ترتیب نفت و گاز خواهیم داشت. این اعداد وارقام مبین حجم فعالیت‌های اکتشافی صورت گرفته در این مدت است، فعالیت‌هایی چون: کشف میادین گازی بی بی حکیمه، زیره، پارس، تاپناک، ۰۰۰ و میادین نفتی کوشک، توسن، چنگوله، آزادگان و ۰۰۰.

یکی از میادین عظیم نفتی کشف شده در سالیان اخیر، میدان نفتی آزادگان است که کشف این میدان، جمهوری اسلامی ایران را در در مقام اول اکتشاف جهان در سال ۱۹۹۹ قرار داد. در واقع این کشف بزرگترین اکتشاف انجام شده در ایران در ۳۵ سال گذشته است.

میدان نفتی آزادگان در ۸۰ کیلومتری غرب اهواز واقع شده و مساحت کل میدان حدود ۹۰۰ کیلومتر مربع

متجاوز از ۵۰ سال پیش در جریان یک واقعه تاریخی، ملت ایران زمام امور منابع نفت خود را که دیر زمانی در دست بیگانگان بود، به چنگ آورد و بر حضور و سلطه مستقیم کمپانی‌های نفتی خارجی پایان داد. هر چند که طی سالیان دراز پس از این واقعه، کمپانی‌ها به شیوه‌های دیگر، کماکان در جهت بازپس‌گیری و حفظ منافع از دست رفته خود کوشیدند.

با وجود اینکه ملی شدن صنعت نفت در آن برهه، نقطه عطفی در مسیر حیات این صنعت محسوب می‌شود اما شکست جنبش ملی شدن صنعت نفت ایران در سال ۱۹۵۳ و سقوط دولت مصدق و روی کار آمدن کابینه زاهدی باعث شد ایران به جای یک شرکت خارجی و دولت انگلیس با کنسرسیون می شامل ۱۶ شرکت بزرگ و کوچک از کشورهای انگلیس، آمریکا، فرانسه و هلند طرف قرارداد شود. به طوریکه از آغاز تولید نفت خام ایران در سال ۱۹۱۱ تا سال ۱۹۵۱ (ملی شدن صنعت نفت ایران) معادل ۵/۲ میلیارد بشکه نفت خام و از سال ۱۹۵۴ (شروع فعالیت کنسرسیون) تا سال ۱۹۷۹ (شروع انقلاب اسلامی ایران) معادل ۲۷ میلیارد بشکه نفت خام تولید شده است. ارقام نشان می‌دهد که تولید نفت از مخازن ایران بعد از شکست ملی شدن صنعت نفت به اوج خود رسید. به هر حال نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران اگر چه فصلی نوین از تاریخ مبارزات پیروزمندانه مردم ایران را به خود اختصاص داد اما تغییر چندانی در واقعیت امر ایجاد نکرد و سالهای سال در اثر سیاست‌های ناشایست دولت حاکم، گوشه خلوت‌گزید و موفق به تحقق پیام خود نشد. بدین ترتیب می‌توان گفت که ملی شدن صنعت نفت ایران در سال ۱۹۷۹ (۱۳۵۷) تحقق یافت.

در چارچوب یک مجموعه نظام مند برگرفته از ساز و کار پیشین و در عین حال مستقل این صنعت، همت والای کارشناسان، سرمنشأ ابتکارات و ابداعات فراوانی بوده است. از موفقیت‌های بارز کارشناسان متعهد این

سرمایه ای طرح را به توان داخلی (کالا و خدمات ایرانی) تخصیص دهد بدیهی است تزریق حدود یک میلیارد دلار به صنایع کشور موجب تحول چشمگیری خواهد شد.

انتقال فناوری و آموزش

الف) آموزش: یک درصد رقم قرارداد به امر آموزش پرسنل و انتقال فناوری اختصاص یافته که بودجه چشم گیری است.

ب) انتقال تکنولوژی: پیمانکار با هماهنگی شرکت ملی نفت ایران برنامه ای جهت انتقال فناوری تهیه و پس از تصویب شرکت ملی نفت ایران موظف به اجرای آن گردیده است.

با توجه به مطالب فوق و اظهارات وزیر محترم نفت، به نظر می رسد تولید از میدان آزادگان از آغاز، مطمئن و صیانتی خواهد بود و واگذاری ۲۵ درصد قرارداد به شرکت نیکو که متعلق به شرکت ملی نفت ایران است، پایه های انتقال فناوری کشور را ایجاد می کند. نشریه تخصصی اکتشاف و تولید که اینک نهمین شماره آن منتشر شده است، امید دارد طرح توصیف و توسعه میدان آزادگان زمینه های لازم جهت ارتقای دانش فنی کارشناسان شرکت ملی نفت ایران را فراهم نموده و پس از پایان این دوره، توانایی های لازم و روزآمد در بین کارشناسان شرکت ملی نفت ایران نیز نهادینه شود. شایان ذکر است نشریه اکتشاف و تولید در نه شماره ای که تاکنون به چاپ رسانیده است، تلاش می نماید در زمینه های اکتشاف، تولید، حفاری، ازدیاد برداشت، ۰۰۰ اطلاعات علمی روز را به خوانندگان خود منتقل نماید و جای بسی افتخار دارد که تعداد خوانندگان مجله که از طیف وسیعی از کارشناسان و استادان صنعت و دانشگاه تشکیل می شود روز به روز افزایش یافته و علاوه بر آن سطح کیفی مقالات نیز رو به ترقی گذارده و در جهت اطلاع رسانی در زمینه های فوق جایگاه ویژه ای یافته است.

است. این میدان دارای پنج مخزن اثبات شده و دو لایه مخزنی دیگر است که نیاز به توصیف دارند. حداقل میزان هیدروکربور در جا در این میدان حدود ۳۱ میلیارد بشکه است.

اخیراً قرارداد توصیف و توسعه میدان آزادگان با طرف ژاپنی به امضا رسید. براساس قرارداد مزبور، این طرح در دو فاز اجرا خواهد شد و سطوح تولید آن به شرح زیر است:

الف) فاز اول: رسیدن به تولید ۱۵۰ هزار بشکه در روز در مدت ۵۲ ماه از زمان امضای قرارداد میزان تولید در مرحله اول این فاز که ظرف ۴۰ ماه از زمان قرارداد واقع خواهد شد، ۵۰ هزار بشکه در روز خواهد بود.

ب) فاز دوم: تولید فاز اول و دوم به ۲۶۰ هزار بشکه در روز در مدت ۴۴ ماه پس از تولید مرحله اول و ۹۶ ماه پس از امضای قرارداد، خواهد رسید. چنانچه در هر یک از مراحل و پس از سه نوبت آزمایش تولید، سطح تولید واقعی کمتر از ۷/۹۶ درصد تولید فوق باشد پیمانکار جریمه خواهد شد.

برای رسیدن به اهداف تولیدی فوق وظایف اصلی پیمانکار به شرح زیر است:

- ۱- توصیف میدان
  - ۲- طراحی و مهندسی
  - ۳- حفاری ۳۶ حلقه چاه تولیدی در فاز اول و ۳۹ حلقه چاه تولیدی در فاز دوم (انواع چاههای عمودی، افقی، بای سترال)
  - ۴- ساخت و نصب تأسیسات فرآورش نفت و گاز در دو واحد تولیدی در شمال و جنوب منطقه
  - ۵- احداث خطوط لوله صادراتی نفت و گاز به طول ۲۰۰ کیلومتر
  - ۶- انجام مطالعات بازیافت ثانویه و بررسی احتمال تزریق آب و گاز به میدان
- مشارکت ایرانی**
پیمانکار موظف است که حداقل ۵۱ درصد هزینه های